

*Ладна О. Б.,
Ель-Шаманді С. Х.,
Мельниченко О. А.*

МЕХАНІЗМИ ТА ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми. В умовах, коли замало налагодити виробництво якісної продукції з порівняно низькою собівартістю, а потрібно також забезпечити її збут за прийнятною ціною. Однак прагнення окремих суб'єктів господарювання максимізувати власну вигоду (тим більше, в умовах наявної асиметрії доступу до ресурсів і ринків збуту) доволі часто ускладнює забезпечення їхньої конкурентоспроможності. До того ж мають місце непоодинокі випадки порушення прав споживачів, бізнес-партнерів і держави. Жодний з учасників цього процесу самотужки неспроможний вирішити наявні проблеми, але провідна роль все ж належить державі, яка використовує для цього всі доступні засоби регуляторного впливу. Усе це й обумовлює актуальність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Передусім слід відзначити, що донині відсутня єдність поглядів вітчизняних науковців щодо специфіки механізмів реалізації державної торговельної політики.

Проведені узагальнення змісту авторефератів дисертацій [1; 3–8] та публікацій у фахових виданнях [2; 9; 10] за даною проблематикою дозволяє дійти таких проміжних висновків:

1. Механізми реалізації державної торговельної політики можна класифікувати за такими ознаками:

– за способом впливу: економічний, фінансовий [1, с. 4]; організаційно-економічний [7, с. 7]; інституційно-правовий [8, с. 11]; інституційний, організаційно-функціональний [5, с. 6]; міжнародно-правовий [4, с. 7];

– за об'єктом впливу: роздрібна торгівля [1, с. 4; 6, с. 8; 7, с. 6]; внутрішня торгівля [8, с. 11]; підприємства торгівлі [2, с. 22]; міжнародні торговельні відносини [4, с. 7];

– за метою впливу: підтримка [1, с. 4]; регулювання [1, с. 6; 5, с. 6; 6, с. 8]; врегулювання торговельних спорів [4, с. 7]; торговельна інтеграція [5, с. 6]; конкурентна політика [6, с. 8]; розвиток [7, с. 7].

2. Засоби (у межах традиційних методів державного регулювання) реалізації державної торговельної політики:

– **адміністративні:** "стандартизація товарів і послуг; встановлення технічних вимог до основних видів технічного устаткування та обладнання, що застосовується в торгово-технологічному процесі; регулярний огляд і перевірка технічного стану метричного, ваговимірювального, іншого обладнання та інвентарю роздрібних торговельних підприємств; здійснюється контроль за правильністю використання і відсутністю несанкціонованих модифікацій торговельно-технологічного обладнання та інвентарю" [9, с. 343]; "ліцензування торгівлі окремими видами товарів" [3, с. 4; 8, с. 16]; "державна реєстрація суб'єктів торговельної діяльності; патентування певних видів торгівлі; підтвердження відповідності, стандартизація товарів; застосування заходів державно-примусового впливу; встановлення правил торгівлі та правил торговельного обслуговування населення" [8, с. 16]; "перевірка суб'єктів торговельної діяльності; встановлення обов'язкового медичного огляду для працівників підприємств торгівлі, а також відсторонення від проведення торговельної діяльності суб'єктів, які страждають на інфекційні хвороби, які є носіями збудників інфекційних захворювань; відбирання зразків товарів, сировини, напівфабрикатів для перевірки їх якості; перевірка правильності розрахунків із споживачами; опломбовування виробничих, складських, торговельних та інших приміщень суб'єктів торговельної діяльності, а також несправні, з неправильним повірочним тавром або без нього, чи з таким, строк дії якого закінчився, засоби вимірювальної техніки, за допомогою яких здійснюється обслуговування споживачів; призупинення дії, а також анулювання ліцензії на здійснення торговельної діяльності, визначеної у ліцензії; обмеження, тимчасова заборона, заборона,

припинення, а також зупинення, що стосуються як діяльності підприємства, так і можливості провадити окремі дії; анулювання торгового патенту; припинення державної реєстрації та ліквідація суб'єкта торговельної діяльності" [8, с. 18]; "квотування; добровільне обмеження імпорту; технічні бар'єри" [3, с. 4]; "контроль за цінами на товари першої необхідності; встановлення розмірів граничних надбавок на товарні групи першої необхідності" [6, с. 14]; "регламентація форм здійснення торгівлі та вимог до створення підприємств торгівлі" [2, с. 17]; "регламентація умов угод між продавцем і покупцем" [2, с. 18];

– економічні: "податкові ставки; митні тарифи; державні закупівлі; експортні субсидії; пільгове експортне кредитування; встановлення індикативних цін; зміна валютних курсів; валютні обмеження" [3, с. 4];

– організаційні: "спільні торгові палати, спільні комітети та асоціації ділового співробітництва України та країн Західної Європи; торгові дома України в провідних країнах світу, які займалися б просуванням на відповідні ринки українських товарів і послуг" [10]; "методичне, організаційне та регуляторно-контрольне забезпечення відповідності діяльності роздрібних торговельних підприємств вимогам державної системи стандартів" [9, с. 343];

– соціально-психологічні: "соціальні стандарти якості життя населення" [6, с. 14].

Висновки. Серед вітчизняних науковців донині відсутня єдність щодо видів механізмів реалізації державної торговельної політики, а також переліку засобів регуляторного впливу, які держава використовує для упорядкування цієї діяльності. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реалізації державної торговельної політики.

Література:

1. Беляєва М. В. Економічний механізм регулювання підприємницької діяльності в торгівлі: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)". Харків, 2010. 19 с.

2. Височин І. Державне регулювання торговельної діяльності в Україні та світі: порівняльний аналіз // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2010. № 3. С. 11–23.

3. Ганначенко С. Л. Економічна роль держави у формуванні українсько-російських торговельних відносин в агропродовольчій сфері: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.02.03 "Організація управління, планування та регулювання економікою". Київ, 2004. 20 с.

4. Лініченко Д. В. Міжнародно-правовий механізм врегулювання торговельних спорів у рамках діяльності Світової організації торгівлі: автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.11 "Міжнародне право". Київ, 2011. 20 с.

5. Пойченко О. А. Державне регулювання торговельної інтеграції України у світовий економічний простір: автореф. дис. ... к.держ.упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Одеса, 2008. 20 с.

6. Покатаєва О. В. Державне регулювання інституціональних трансформацій торговельно-економічних відносин: автореф. дис. ... д.е.н.: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством". Донецьк, 2010. 32 с.

7. Соболев В. О. Організаційно-економічний механізм розвитку роздрібною торгівлі: автореф. дис. ... д.е.н.: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством". Донецьк, 2010. 40 с.

8. Хасанова В. В. Державне регулювання внутрішньої торгівлі в Україні (організаційно-правовий аспект): автореф. дис. ... к.ю.н.: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право". Київ, 2009. 20 с.

9. Хомів О. В. Державне регулювання економічної безпеки роздрібних торговельних підприємств // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. (Серія "Економічна"). 2011. Вип. 2. С. 338–346.

10. Шевченко Л. В. Напрями розвитку державного управління торговельним та інвестиційним співробітництвом України з ФРН // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2010. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2010_9_6.